

92
92

Διάσημο Βιβλίο μου το Δ' μου έτος.

Σ. Μ. Μανιάς

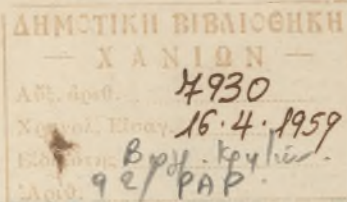
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΑΤΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ΠΕΝΤΕ ΧΡΟΝΙΑ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑΝ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

ΤΥΠΟΙΣ : ΕΜΜ. ΣΤ. ΠΕΤΡΑΚΗ
ΟΔΟΣ ΕΙΣΟΔΙΩΝ 46
ΧΑΝΙΑ 1958

92
ΠΑΠ

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Ὁ Ἴατρικὸς Σύλλογος Χανίων, ἐν συνεννοήσει μετὰ τῶν Φαρμακευτικοῦ καὶ Ὄδοντοατρικοῦ Συλλόγου Χανίων, ἐθεώρησαν καθήκον τῶν νὰ τιμῆσουν δι' ἐπισήμου γιόματος τὸν ἀποχωροῦντα τῆς ὑπηρεσίας λόγῳ ὄριου ἡλικίας κ. Εὐάγγελον Παπαντωνάκη, Διευθυντὴν τοῦ Ὑγειονομικοῦ Κέντρου Χανίων καὶ τῶν Ὑπηρεσιῶν Ὑγιεινῆς τῆς τέως Γενικῆς Διοικήσεως Κρήτης.

Ὁ ἀνώτερος οὗτος Κρατικὸς ὑπάλληλος, ὑπόδειγμα ἠθους, ἐργατικότητος, χαρακτήρος καὶ σπανίας ἐπιστημονικῆς μορφώσεως, ἐπὶ 34 συνεχῆ ἔτη ἔθεσεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Κράτους, τῆς Ἐπιστήμης καὶ τοῦ Λαοῦ τὰς γνώσεις του, τὴν δραστηριότητά του καὶ τὴν ἔμφυτον ἀρετὴν του νὰ βοηθῆ τοὺς συνανθρώπους του.

Τὸ γεῦμα ἐδόθη τὴν Παρασκευὴν τὸ ἑσπέρας 17 Ἰανουαρίου 1958 εἰς τὸ Περίπτερον τοῦ Δημοτικοῦ Κήπου Χανίων καὶ παρεκάθησαν ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Κισσάμου καὶ Σελίνου κ. Εἰρηναῖος, ὁ Νομαρχῶν κ. Εὐστ. Ἰασιαδάμ, ὁ Εἰσαγγελεὺς Ἐφετῶν κ. Ὁρέστ. Δημητρόπουλος, ὁ Βουλευτὴς Χανίων κ. Πολ. Πολυχρονίδης, ὁ Ἀνώτερος Διοικητὴς Χωροφυλακῆς Κρήτης κ. Κ. Μήτσου, ὁ Πρόεδρος τοῦ ΠΙΚΠΑ κ. Ἰδ. Καλαϊσάκης, οἱ πλείστοι τῶν ἰατρῶν τῆς πόλεως μετὰ τῶν συζύγων των, φαρμακοποιοί, ὀδοντίατροι καὶ ἄλλοι.

Εἰς τὸ γεῦμα, ποὺ παρετάθη μέχρι τὰς 11.30 μ. μ., ἐπεκράτησεν ἐγκαρδιότης, παραδειγματικὴ τάξις καὶ εὐπρέπεια.

Ὁ Ἴατρικὸς Σύλλογος Χανίων ἀπεφάσισε νὰ ἐκδώσῃ εἰς καλλιτεχνικὸν τεῦχος τοὺς ἐκφωνηθέντας λόγους καὶ νὰ ἀποστείλῃ ἀντίτυπα εἰς ὄλους τοὺς ἰατροὺς, φαρμακοποιοὺς καὶ ὀδοντίατρος τοῦ Νομοῦ Χανίων διὰ νὰ λάβουν γνῶσιν τῆς ὥραίας τελετῆς οἱ ἀπουσιάσαντες, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ μείνουν εἰς τὸν σύλλογον ἀντίτυπα διὰ τοὺς μεταγενεστέρους συναδέλφους.

Ἐπίσης θὰ σταλοῦν ἀντίτυπα εἰς τοὺς Ὑγειονομικοὺς Συλλόγους Ρεθύμνης—Ἡρακλείου καὶ Λασηθίου, εἰς τὸν Πανελλήνιον Ἴατρικὸν Σύλλογον, εἰς τοὺς Συλλόγους Ἀθηνῶν, Θεσσαλονίκης, εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Προνοίας κ.λ.π.

Χανιά 20)1)58.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἴατρικοῦ Συλλόγου Χανίων
ΕΛΕΥΘ. ΜΑΝΤΩΝΑΚΗΣ

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ κ. ΒΗΧΟΥ

Ὁ Νομάρχης Χανίων κ. Γ. Βήχος, μὴ θυνηθεὶς νὰ παρευρεθῆ εἰς τὸ γεῦμα, ἀπέστειλεν πρὸς τὸν Πρόεδρον τοῦ Ἰατρικοῦ Συλλόγου Χανίων τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολὴν:

Ἀθῆναι 17—1—1958

Ἀγαπητέ μου κ. Πρόεδρε,

Θέλω νὰ σᾶς διαβεβαιώσω διὰ πολὺ λυποῦμαι διότι, λόγῳ τῆς εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπουσίας μου, δὲν κατορθῶνω νὰ μετᾶσχῶ τοῦ «ἀποχαιρετιστηρίου» δείπνου, μὲ τὸ ὅποιον ὁ Ἰατρικὸς Σύλλογος Χανίων θέλει νὰ τιμήσῃ τὴν μακρὰν καὶ λαμπρὰν ὑπηρεσιακὴν σταδιοδρομίαν τοῦ φίλου Νομιάτρου κ. Εὐάγγ. Παπαντωνάκη. Καὶ λυποῦμαι ἔτι μᾶλλον διότι χάνω τὴν πλέον κατάλληλον εὐκαιρίαν διὰ νὰ προσθέσω εἰς τοὺς ἄλλους πρὸς τιμὴν τοῦ λόγου καὶ προπόσεις τὴν ὑπεύθυνον καὶ εὐκρινῆ κρίσιν μου ἰδιαιτέρας ἐκτιμήσεως πρὸς τὸν διαπρεπῆ ἐπιστήμονα καὶ τὸν ἐξαιρετὸν ἄνθρωπον.

Ἐπιθυμῶ νὰ πιστεύετε διὰ τὴν διατηρήσῃ τὴν καλλιτέραν ἀνάμνησιν τῆς μετ' αὐτοῦ συλλογιστικῆς μου ἐργασίας μου [ἐπὶ δύο ἔτη. Εἶχε τὸ ὄραϊον καὶ σπᾶνιον διὰ δημόσιον λειτουργὸν χάρισμα τοῦ συνδυασμοῦ ἀρίστης ἐπιστημονικῆς καταρτίσεως, μακρᾶς πείρας, θερμῆς ἀφοσιώσεως εἰς τὸν τόπον καὶ τὴν ὑπηρεσίαν μὲ σύγχρονον ἐγκυκλοπαιδικὴν μόρφωσιν καὶ ἐκπολιτιστικὴν διάθεσιν.

Νομίζω διὰ εἶναι ἄτυχος ἡ ὑπηρεσία ἢ ὁποία στερεῖται τῆς πολυτίμου συμβολῆς τοῦ πολὺ προῶρως. Ἀλλὰ γίνεται τυχηρὰ ἢ κοινωνία τῶν Χανίων καὶ δημόσιοι καὶ ἄλλοι ὀργανισμοὶ εἰς τοὺς ὁποίους δύναται τῶρα νὰ προσφέρῃ διακεκριμένα καὶ ἀφωσιωμένα ὑπηρεσίας, ὅσας ὀλίγοι μόνον καθίστανται ἱκανοί.

Σᾶς παρακαλῶ, ἀγαπητέ κ. Πρόεδρε, νὰ διαβιβάσητε εἰς τὸν φίλον κ. Νομιάτρον μαζί μὲ τὰ συγχαρητήριά μου καὶ τὰς εὐχαριστίας μου τὴν βεβαίωσιν τῆς ἰδιαιτέρας προσωπικῆς μου ἐκτιμήσεως καὶ φιλίας.

Φιλικώτατα

Γ. Α. ΒΗΧΟΣ

ΟΙ ΕΚΦΩΝΗΘΕΝΤΕΣ ΛΟΓΟΙ ΚΑΤΑ ΤΟ ΓΕΥΜΑ

Κατὰ τὰ ἐπιδόρπια ὁ Ἴατρος κ. Στρατῆς Λεβεντάκης τοῦ Ἑγείου. Κέντρου Χανίων ἐξεφώνησε τὸν ἀκόλουθον λόγον :

Κυρὶαι καὶ Κύριοι !

Παγκοσμίως συνηθίζεται, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἔχει καθιερωθῆ, τὸ νὰ ἀναγνωρίζεται δημοσίως, νὰ ἐξαίρεται καὶ νὰ ἐπαινῆται ὁ ζῆλος, ἡ δραστηριότης καὶ τὰ ἐπιτεύγματα τῆς προόδου παντὸς προσώπου ἀσκοῦντος δημοσίον λειτούργημα καὶ τοῦ ὁποίου λήγει ἡ περιορίζεται ἡ δημοσία εὐεργετικὴ δρᾶσις του.

Καὶ τοῦτο ἀσφαλῶς ἐπιβάλλεται, διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν οἱ δημοσίως ἐπαινούμενοι καθίστανται παράδειγμα πρὸς ἅπαντας ἵνα τούτων «πολλῶ κάρρονες γίνονται», ἀφ' ἑτέρου δμως διότι καὶ ὡς ἀπαίτησις τοῦ δικαίου προβάλλεται ἡ δημοσία ἀναγνώρισις καὶ ὁ ἔπαινος παντὸς πολλὰ μοχθήσαντος καὶ ἄριστα ἐπιτελέσαντος.

Τοιοῦτον χαρακτηρὰ ἔχει, φίλοι συνδαιτημόνες, καὶ ἡ ἀποψινὴ συγκέντρωσίς μας.

Τὸν ἀληθινὸν ἄνθρωπον, διανοούμενον, ἐπισιτήμονα συνάδελφον, φίλον καὶ προϊστάμενον κ. Εὐάγγ. Παπαντωνάκη, Δ)ντὴν τοῦ Ἑγειονομικοῦ Κέντρου Χανίων καὶ τῶν Ἑγειονομικῶν Ἑπηρεσιῶν Κρήτης, ἀπερχόμενον τῆς Δημοσίας ὑπηρεσίας, ἀποχαιρετοῦμεν σήμερον καὶ τούτου τὰ ἔργα καὶ τὰ ἐπιτεύγματα, ἀληθῶς μεγάλα, ἐξαίροντες, θέλομεν δημοσίως νὰ ἐπαινέσωμεν καὶ πρὸς αὐτὸν νὰ ἐκφράσωμεν τὰς εὐχαριστίας ὄλων, παρόντων καὶ ἀπόντων, ὡς καὶ ὀλοκλήρου τῆς πόλεως μας καὶ τοῦ λαοῦ, ὄχι μόνον τοῦ Νομοῦ μας, ἀλλὰ καὶ γενικῶς τῆς Κρήτης, διότι ὁ τομεὺς τῆς δραστηριότητος τοῦ τιμωμένου καλύπτει ὄντως ὀλόκληρον τὴν Μεγαλόνησον. Ὁ κ. Παπαντωνάκης ὑπῆρξεν ἐξαίρετος Προϊστάμενος καὶ πραγματικὸς συνάδελφος καὶ ὡς κοινωνικὸς παράγων, δημιουργικὸς πυρὴν ἀλλὰ καὶ συναντιλήπτωρ καὶ βοηθὸς παντὸς ἔχοντος ἀνάγκην

βοηθείας.

Γόνος εϋάνδρου ἐκ Σελίνου οἰκογενείας μετὰ τὰς ἐν Χα-
νίοις Γυμνασιακὰς σπουδὰς του μετέβη εἰς Βιέννην καὶ ἐνε-
γράφη εἰς τὴν Ἱατρικὴν Σχολὴν τοῦ ἐκεῖ Πανεπιστημίου, συνε-
χίσας βραδύτερον τὰς σπουδὰς του εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ
Ἰνσμπρουκ, ἀπ' οὗ καὶ ἀπεφοίτησεν, ἐκπληρώσας ἐν τῷ με-
ταξὺ καὶ τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ὑποχρεώσεις του στρατευθεὶς.
Λαβὼν τὸ πτυχίον τῆς Ἱατρικῆς παρέμεινεν ὡς ἐσωτερικὸς βοή-
θος τῆς Κλινικῆς τοῦ Αὐστριακοῦ Πανεπιστημίου, ἐργασθεὶς
παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ διασήμου Καθηγητοῦ Στάϊερ.

Μετὰ τὴν εἰς Ἑλλάδα ἐπάνοδόν του κατελθὼν εἰς Χα-
νιά εἰργάσθη ὡς Ἱατρός καὶ ταυτοχρόνως τῇ παροτρύνσει τοῦ
Καθηγητοῦ κ. Μπένση ἀνέλαβεν τὴν Ἑγχειρονομικὴν Ἑπηρεσίαν
Χανίων.

Τὸ ἀρτισύστατον τῆς ὑπηρεσίας ἀλλὰ καὶ ἡ δυσκολία
μεθ' ἧς ἐκινουῦντο τότε αἱ Δημόσιαι ὑπηρεσίαι, ἐν συγκρίσει με-
τὴν ἀρτίαν λειτουργίαν τοῦ γνωστοῦ μας Ἑγχειρονομικοῦ Κέν-
τρου Χανίων, ἅς εἶναι μέτρον κρίσεως τῶν δυσχερειῶν τὰς ὁ-
ποίας ἀντεμετώπισεν ὁ ἐκλεκτὸς συνάδελφος διὰ τὰ ἐπιτύχη
ἐκεῖνο τὸ ὅποιον σήμερον ἀντικρύζομεν καὶ τὸ ὅποιον ἄνευ οὐ
δεμιᾶς ὑπερβολῆς ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς τὸν
ἐνθερμον ζῆλον καὶ τὴν ἀφάνταστον δραστηριότητα καὶ δημι-
ουργικότητα τοῦ κ. Παπαντωνάκη.

Ἀπὸ τὰς πρώτας φροντίδας τοῦ νέου Νομιάτρου ἦτο ἡ
καταπολέμησις τῆς ἐπαράτου φυματιώσεως, ἣτις τότε ἐθέριζεν
ἀνενοχλήτως καὶ ἀπεριορίστως τὴν νεολαίαν τῆς Κρήτης. Ἄ-
νευ οὐδεμιᾶς προστασίας ἢ περιθάλψεως, ἐλευθέρως μετακινού-
μενοι οἱ ἀσθενεῖς καὶ ἐντὸς τῶν οἰκογενειῶν των διάγοντες,
διέσπειρον τὸν βάκιλλον τοῦ Κῶχ μετὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα.

Ἐντὸς ὀλίγου ἐδημιουργήθη τὸ πρῶτον «Ἄσυλον Φυμα-
τιόντων» εἰς Καψαλῶνα ἔξωθι τῶν Χανίων δυνάμει 30 κλι-
νῶν οὗ ἀπεμονοῦντο καὶ ὑπεβάλλοντο εἰς σχετικὴν θεραπεί-
αν οἱ φυματιῶντες ἀσθενεῖς. Ἐκ τοῦ Ἄσύλου δὲ ἐκείνου με-
τὰς ἐπιμόνους φροντίδας καὶ προσπαθείας τοῦ κ. Παπαντωνά-
κη καὶ μετὰ τὴν πέφωτισμένην συμπαραστάσιν τοῦ ἀειμνήστου
Κωνσταν. Φοῦμη καὶ ἄλλων φιλανθρώπων καὶ Ἱατρῶν ἐπήγα-
σεν τὸ καλαίσθητον κτιριακὸν συγκρότημα τοῦ Σανατορίου Χα-
νίων, τὸ ὅποιον ἀπετέλει μοναδικὸν θεραπευτικὸν Φυματιολο-

γικόν Κέντρον ἐν Κρήτῃ, εὐδοκίμως λειτουργοῦν μέχρι πρό-
τινος.

Τῆς προσοχῆς καὶ τῆς μερίμνης τοῦ Νομιάτρου κ. Πα-
παντωνάκη δὲν ὑπελείφθη καὶ τὸ ἐν Σούδα τότε λειτουργοῦν
«Ἀσυλον Φρενοβλαβῶν», ἀλλὰ μὴ ὄντος ἱκανοῦ νὰ ἀποβῆ
πραγματικόν Νοσηλευτικόν καὶ Θεραπευτικόν Κέντρον,

Ἄλλὰ καὶ διὰ τὸ ἐν Χανίοις λειτουργοῦν ἴτε Δημοτι-
κὸν Νοσοκομεῖον, τὸ ὁποῖον μὲ τὴν ἐνθουσιώδη συνδρομὴν ἄλ-
τρουϊστῶν Ἱατρῶν προσέφερον σοβαρωτάτας ὑπηρεσίας εἰς
τοὺς πάσχοντας, ἐπεδείχθη ἰδιαιτέρα φροντίς, μὲ ἀποτέλεσμα
ἀργότερον νὰ παρουσιασθῆ τὸ ἀρτίως λειτουργοῦν Νοσοκο-
μεῖον, μετατραπὲν βραδύτερον χάρις εἰς τὰς ἐνεργείας τοῦ κ.
Παπαντωνάκη καὶ τοῦ τότε Ὑπουργοῦ Ὑγιεινῆς κ. Στρατῆ Γε-
ωργιλαδάκη εἰς Κρατικόν Νοσηλευτικόν Ἴδρυμα.

Καὶ ἅς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ ἀναφέρω ἰδιαιτέρως τὴν ἐπι-
στημονικῶς ἀρτίαν λειτουργίαν τῶν Ὑγειονομικῶν Ὑπηρεσι-
ῶν Χανίων καὶ Κρήτης, ὅπου αἱ ἐν αὐταῖς Ἐπιστημονικαὶ ἐργα-
σίαι καὶ ἔρευνοι, γινόμεναι ὑπὸ ἡμετέρων καὶ ξένων Ἱατρῶν
Καθηγητῶν καὶ Ἐπιστημόνων διεθνοῦς κύρους, ἐπέουρον τόσα
κολακευτικά σχόλια εἰς τὸν ἐγγώριον καὶ διεθνή τύπον, διὰ
τὴν συμβολὴν τῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐπιστήμης. Αἱ Ὑγειο-
νομικαὶ ὑπηρεσίαι Κρήτης, χάρις εἰς τὸ ἄοκνον ἐνδιαφέρον καὶ
τὰς ὑπερανθρώπους προσπάθειας τοῦ κ. Παπαντωνάκη κατέστη-
σαν μεταξὺ τῶν πρώτων ἐν Ἑλλάδι. Ἄς ἀναφερθῆ ἡ ὀργάνωσις
τοῦ Παραρτήματος Π.Ι.Κ.Π.Α. Χανίων, αἱ Παιδικαὶ Κατασκηνώ-
σεις, ἡ ὀργάνωσις τοῦ Τμήματος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ
Σταυροῦ, ἡ ἴδρυσις Σώματος Ἐθελοντῶν Νοσοκόμων καὶ ἡ δη-
μιουργηθεῖσα ἐν Χανίοις πολύτιμος Τράπεζα αἵματος. Καὶ ἐν
κατακλείδι ἅς ἀναφερθῆ ὅτι ἡ καταπολέμησις τῆς ἐλονοσίας
ἐν Κρήτῃ, τοῦ Καλα-αζάρ καὶ τοῦ φύματος τῆς Ἀνατολῆς
(κοινῶς γνωστὸν ὡς Χανιώτικο) καὶ διὰ τὰ ὅποια ἰδιαιτέρως
ἀσχοληθεῖς ὁ ἐκλεκτὸς συνάδελφος μὲ ἀποτέλεσμα τὴν παντε-
λῆ ἐξάλειψιν τούτων, ἀναγνωρισθεῖσα ὄχι μόνον παρὰ τῶν ἡ-
μετέρων, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν διεθνοῦς φήμης Ἐπιστημόνων ὡς
πρότυπος καὶ ὑποδειγματικὴ, ὀφείλεται εἰς τὰς φροντίδας τοῦ
κ. Παπαντωνάκη. Μετέσχεν εἰς διαφόρους Κυβερνητικὰς ἀπο-
στολάς εἰς τὸ ἐξωτερικόν, δαπάναις μὲν τῆς Κοινωνίας τῶν
Ἑθνῶν εἰς Γερμανίαν, Γιουγκοσλαβίαν, Ἑλβετίαν καὶ Γαλλί-

αν πρὸς μελέτην ὀργανώσεως Ὑγειονομικῶν ὑπηρεσιῶν, εἰς Ἱερουσαλήμ δὲ παρὰ τῷ Καθηγητῇ Ἄντλερ εἰς τὸ Παρασιτολογικὸν Ἔργαστήριον τοῦ ἐκεῖ Πανεπιστημίου πρὸς μελέτην τῶν Λεῖσμανιάσεων, ἐπίσης δὲ τελευταίως, δαπάναις τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς, εἰς Αὐστρίαν καὶ Γερμανίαν πρὸς μελέτην ζητημάτων Ὑγιεινῆς καὶ Προνοίας.

Κυρῖαι καὶ Κύριοι,

Τὸ παντοειδῆς ἐπιστημονικὸν καὶ ἀνθρωπιστικὸν ἔργον τοῦ κ. Παπαντωνάκη ὑπῆρξεν ἀληθῶς μέγα καὶ ἡ ἀνάπτυξις τούτου εἶναι ἀδύνατος εἰς μικρὰ περιθώρια χρόνου, ὅμως θὰ παρακαλέσω νὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ ἀναφέρω ὅτι ἐάν ὁ κ. Εὐάγγελ. Παπαντωνάκης ὑπῆρξεν ἄριστος ἐπιστήμων κυρίως εἰς ὄψιν τῆς πράξεως καὶ ἐνεργείας ἦτο ἄνθρωπος φιλόστοργος, βοηθὸς παντὸς πάσχοντος, πρῶτος γαμιατικὸς συνάδελφος καὶ ἐξαίρετος φίλος, ὑπέροχος Προϊστάμενος καὶ ὀργανωτῆς, δημιουργικὸς παράγων, ἔμπλεος καλωσύνης καὶ ἀνθρωπισμοῦ, οὐδέποτε οὐδένα ἐστενοχώρησε καὶ εἰς οὐδένα ἠρνήθη βοήθειαν. Μειλίχιος, ἐργατικὸς, πρῶτος, συνετὸς ὑπῆρξεν ἀπαράμιλλος συνεργάτης μας, ἐκλεκτὸς φίλε. Ὁ περιορισμὸς τῆς δράσεώς σου οὐδόλως θὰ σὲ ἀποξενώσῃ ἀπὸ τὴν ἔμφυτον κοινωνικὴν δραστηριότητά σου καὶ ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῶν συνανθρώπων καὶ συναδέλφων σου. Δι' ὅσα ἔπραξες καὶ ἐμόχθησες, ἐναπόκειται σοι ὁ στέφανος τῆς δικαιοσύνης καὶ ὡς τοιοῦτος ἄς θεωρηθῇ ἡ σημερινὴ δημοσιὰ ἀναγνώρισις τῆς πολυτίμου κοινωνικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἐργασίας σου.

Ἄς ἐγείρωμεν Κυρῖαι καὶ Κύριοι τὸ κύπελλον πρὸς τιμὴν τοῦ ἐκλεκτοῦ φίλου κ. Παπαντωνάκη, εὐχόμενοι ὑπὲρ τῆς ὑγείας καὶ μακροημερεύσεώς του, εὐχαριστοῦντες αὐτὸν δι' ὅσα ἔπραξε καὶ ἐδημιούργησεν.

Μετὰ τὸν κ. Λεβεντάκη ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἱατρικοῦ Συλλόγου Χανίων κ. Ἐλευθέριος Μεντωνάκης ἤγειρε τὴν ἀκόλουθον πρόποσιν :

Θεοφιλέστατε, κυρῖαι καὶ κύριοι, ἀγαπητοὶ συνάδελφοι,

Ὅταν ἀνήγγεिला εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τοῦ Ἱατρικοῦ Συλλόγου Χανίων τῆς 14/6/1956 τὴν ἀποχώρησιν ἐκ τῆς ἐνεργοῦ δράσεως τοῦ συναδέλφου κ. Βασ. Στυλιανάκη, ἐτόνισα

ὅτι ὁ ἀπερχόμενος συνάδελφος διατηρεῖ ζιγλευτὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν θαλερότητα. Εὐρίσκομαι εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ ἐπαναλάβω τὸ ἴδιο καὶ διὰ τὸν τιμώμενον σήμερον ἀγαπητὸν συνάδελφον κ. Εὐάγγελον Παπαντωνάκη, ὅστις μετὰ τριάκοντα καὶ τεσσάρων ἐτῶν γόνιμον καὶ πολυσχιδῆ δράσιν ἀπομακρύνεται τῆς ὑπηρεσίας πλήρης ὑγείας σωματικῆς καὶ πνευματικῆς πού μπορῶ νὰ ἰσχυρισθῶ ὅτι ἀποτελεῖ φαινόμενον.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ μοιραίως ἐνθυμοῦμαι τὴν περίπτωσιν τοῦ ἀειμνήστου Καθηγητοῦ τῆς Ἑγχειρητικῆς Κων. Μέρμηγκα, ὅστις καταληφθεὶς ὑπὸ τοῦ ὀρίου ἡλικίας σύμφωνα μὲ νόμον πού τὸ πρῶτον ἐφηρμόζετο ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως Μεταξᾶ, ἐζήτησε νὰ παρουσιασθῆ καὶ διαμαρτυρηθῆ εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως. «Ὅταν μὲ πολλὰς ἀντιρρήσεις καὶ διαδικασίαν τοῦ ἐπετράπη νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Δικτάτορος, μαζὶ μὲ τὰ σέβη του ἠρώτησε (χωρὶς πρόλογον) τὸν Πρωθυπουργὸν τίνα ἡλικίαν διανύει. Ὁ Μεταξᾶς ὅστις εἶχε ἐγερθῆ διὰ νὰ ὑποδεχθῆ τὸν σοφὸν Καθηγητὴν, ἀφνηδιασθεὶς τοῦ ἀπήντησε μὲ κάποιον δισταγμόν: «Τὸ 70ὸν κύριε Καθηγητά». Τότε ὁ ἀειμνήστος Μέρμηγκας τοῦ εἶπε εἰς ἔντονον ὄφος. «Ὡστε ὑμεῖς κ. Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως δύνασθε ἄνευ ἀντιρρήσεως νὰ διευθύνετε τὰς τύχας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ 70ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας σας καὶ ἐγὼ εἰς τὰ 65 χρόνια μου διὰ νόμου δὲν ἠμπορῶ νὰ διδάσκω τοὺς φοιτητάς, δηλαδὴ δὲν δύναμαι νὰ συνεχίσω ἐπ' ὀλίγα ἔτη ἐργασίαν πού ἀπὸ τριῶν δεκατερίδων μὲ τόσῃν ἀφροίωσιν καὶ ζῆλον ἐπιτελῶ;»

Ὁ Πρωθυπουργὸς κλονισθεὶς πρὸ τοῦ ἐπιχειρήματος τοῦ Μέρμηγκα ἠθέλησε νὰ ὀχυρωθῆ εἰς τὸν νόμον, εἰς τὸ τυπικὸν μέρος διὰ τὸ ὁποῖον ἄφησε νὰ ὑπονοηθῆ ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ τροποποιηθῆ μὲ ὠρισμένας ἐξαιρέσεις. Τὸ ἐπεισόδιον εἶναι αὐθεντικόν, τὸ ἔχω διηγηθῆ καὶ ἄλλοτε εἰς συναδέλφους, ἔκαμε δὲ πρὸ εἰκόσασετίας ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν.

Ἀγαπητοὶ φίλοι, δὲν θὰ σᾶς ἀπασχολήσω μὲ λεπτομερείας τοῦ ἔργου τοῦ κ. Εὐάγ. Παπαντωνάκη, διότι ὁ προλαλήσας συνάδελφος κ. Στρατῆς Λεβεντάκης μὲ ἀπαλάσσει τοῦ κόπου.

Κινηματογραφικῶς ἀναφέρω ὅτι ἡ διοργάνωσις τοῦ Ἑγχειρονομικοῦ Κέντρου, ἡ περίθαλψις τῶν πρώτων φυματικῶν εἰς Καφαλῶνα καὶ ἡ μετέπειτα ἴδρυσις τοῦ τόσας χιλιάδας ἀσθενῶν ἐξυπηρετήσαντος Σανατορίου Χανίων, ἡ ἴδρυσις τοῦ Ψυ-

χιατρείου Σούδας, ὁ Ἐρυθρὸς Σταυρὸς, τὸ ΠΙΚΠΑ, αἱ Παιδικαὶ Ἐξοχαί, ἡ Σχολὴ Νοσοκόμων, ὁ Αἰμοδοτικὸς Σταθμὸς κ.λ.π. ὅλα φέρουν τὴ σφραγίδα τοῦ κ. Εὐαγγέλου Παπαντωνάκη. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἄλλα ἐδημιούργησε ἐκ τοῦ μηδενὸς καὶ ἄλλα συνεισέφερε καὶ ἐτελειοποίησε μετὰ τὴν βοήθειαν ἐπιλέκτων ἐκ προσώπων τοῦ Κράτους, καὶ ἐξαιρέτων μελῶν τῆς κοινωνίας τῶν Χανίων. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρευνητὴς ὁ κ. Εὐάγ. Παπαντωνάκης δὲν ὑστέρησε, ἀσχοληθεὶς λίαν ἐπιτυχῶς μετὰ τὴν καταπολέμησιν τῶν τροπικῶν νοσημάτων (λεϊσμανιάσεων κ.λ.π.), ὅπως χαρακτηριστικῶς ἀναφέρει ὁ ἀείμνηστος διδάσκαλος ἡμῶν Ἀναστάσιος Ἀραβαντινὸς Καθηγητὴς τῆς Εἰδικῆς Νοσολογίας καὶ τῆς Προπαιδευτικῆς Παθολογικῆς Κλινικῆς (Εἰσήγησις εἰς τὸ Πανελ. Ἱατρικὸν Συνέδριον τῆς Θεσσαλονίκης 1935 ἐπὶ τῆς Γενικῆς Λεϊσμανιάσεως σελ. 9). Εἰς τὰς σχέσεις του, ὑπηρεσιακὰς καὶ κοινωνικὰς, πρὸς τοὺς ἰατροὺς τῆς πόλεως καὶ τῆς ὑπαίθρου ὑπῆρξεν ἄμεμπτος. Ζῶντῶς ἐνθυμοῦμαι ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τοῦ ἀσκοῦσα τὴν Ἱατρικὴν εἰς τὴν Ἐπαρχίαν καὶ ἐπρόκειτο νὰ γίνουσι ἐμβολιασμοὶ εἰς τὰς Κοινότητας ὑπὸ ἰδιωτῶν ἰατρῶν, ἐπὶ πληρωμῇ, ὅτι ὁ Νομίατρος ἐπέστησε τὴν προσοχὴν τοῦ παλαιότερου συναδέλφου (παρουσία τοῦ Ἄστυν. Σταθμάρχου καὶ ἐρήμην ἐμοῦ) νὰ μὴ με ἀδικήσῃ εἰς τὴν διανομὴν τῶν Κοινοτήτων, ἐκδηλώσας τοιοῦτοτρόπως τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν στοργὴν τοῦ πρὸς νεαρὸν συνάδελφον. Μετὰ τὸν συνάδελφον ἐκεῖνον συνειργάσθημεν ὀλίγον βραδύτερον στενωπῶς ἰδρύσαντες ἐπιχειρήσασα Κλινικὴν καὶ ἐξἄκολουθοῦμεν καὶ σήμερον συνεργαζόμενοι ἐν πλήρει κατανοήσει.

Δὲν ὑπάρχει περίπτωσις τοῦ κ. Εὐάγ. Παπαντωνάκη νὰ προσέβαλε ἢ νὰ ἠδίκησε συνάδελφον. Εἰς ὅλους ἐφέρετο μετὰ παροιμιώδη εὐγένειαν καὶ καλωσύνην, πολλῶν ἠνέχθη τὰς ἰδίας ὑποτροπίας καὶ ἄλλων ἐσυγχώρησε τὰς παρεκτροπὰς. Κλινικαί τῆς πόλεως καὶ ἐλεύθεροι ἰατροὶ συνήθως παραμελοῦν νὰ δηλώσουσι εἰς τὸ Ὑγειον. Κέντρον τὰς περιπτώσεις λοιμωδῶν νοσημάτων καὶ ἰδίως τοῦ τύφου, καὶ ἡ παράλειψις αὕτη ἐν ὑποτροπῇ μάλιστα γενομένη, συνεπάγεται κυρώσεις. Ὁ Νομίατρος ἤρκειτο εἰς φιλικὰς παρατηρήσεις ἀπὸ τηλεφώνου καὶ σπανιώτερον ἀπηύθυνε ἐγγραφὸν σύστασιν διὰ μέσου τοῦ Ἱατρικοῦ Συλλόγου εἰς τοὺς παραμελοῦντας τὴν δὴλωσιν συναδέλφους.

Ἐπαναλαμβάνω ὅτι ἡ εὐγένεια καὶ ἡ σύμφυτος καλωσύνη τοῦ τιμωμένου ἀπόψε συναδέλφου ὑπῆρξε κάτι τὸ ἐξαιρετικόν. Ἡ διαπίστωσις γίνεται ὕστερα ἀπὸ παρακολούθησιν 30 ἐτῶν, μακρὰν κάθε προκαταλήψεως, μακρὰν κάθε συναίσθηματισμοῦ.

Ἄλλὰ ὑπεσχέθην ὅτι δὲν θὰ μακρηγορήσω. Ἀγαπητὴ συνάδελφε καὶ συνεργάτη, ἐκ μέρους τοῦ Ἱατρικοῦ Συλλόγου Χανίων καὶ τῶν δύο ἀδελφῶν Ὑγειονομικῶν Συλλόγων τῆς πόλεως σοῦ ἀπευθύνω τὰ πλέον ἐγκάρδια συγχαρητήρια διὰ τὴν ὑπερτριακονταετῆ καρποφόρον δρᾶσιν σου εἰς τὸν ὑγειονομικὸν τομέα, διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν μόρφωσιν τῶν τέκνων σου, καὶ διὰ τὴν καλωσύνην, εὐγένειαν καὶ ἀνωτερότητα ποῦ ἐπέδειξες εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς σου.

Μὲ δικαιολογημένην συγκίνησιν καλῶ τοὺς συναδέλφους καὶ φίλους προσκεκλημένους νὰ ἐκκενώσωμεν τὰ ποτήριά μας εἰς ὑγείαν τοῦ κ. Εὐάγ. Παπαντωνάκη

Ἀκολουθῶς ὁ Νομαρχῶν κ. Εὐστ. Τασιαδάμ ἤγειρε τὴν κατωτέρω πρόποσιν:

Εἶναι πράγματι, Κυρίαί καὶ Κύριοι, συγκινητικὴ ἡ στιγμή κατὰ τὴν ὁποίαν ἀποθέτει κανεὶς — ὕστερα ἀπὸ μίαν ὀλόκληρον τριακονταπενταετίαν — τὸ βάρος κάποιας δημοσίας ὑπηρεσίας καὶ μάλιστα καιριοῦ Κρατικοῦ τομέως. Πρὸ παντός, ὅταν μὲ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτὴν εἶναι συσδεδεμένη ἡ ζωὴ καὶ ἡ δρᾶσις του. Καὶ ἡ τοιαύτη συγκίνησις δὲν πλημμυρίζει μόνον τὴν ἰδικὴν μου ψυχὴν, ἀλλὰ κρούει καὶ τὰς χορδὰς τῆς ψυχῆς τῶν συνεργατῶν του, διότι φεύγων ἀφίνει κάτι ἀπὸ τὸ εἶναι του. Ἴχνη ποῦ τὸν ξαναζωντανεύουν εἰς κάθε στιγμὴν καὶ προδίδουν τὰ βήματά του. Δημιουργήματα τὰ ὁποῖα θ' ἀναζητοῦν νὰ ἐπανεύρουν τὸ γινώριμον χρῶμα, τὴν μορφήν, τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἔκφρασιν ποῦ τῶν ἔδιδε ἡ παρουσία του.

Ὁ μέχρι χθὲς Νομιάτρος Χανίων κ. Εὐάγγελος Παπαντωνάκης, χάριν τοῦ ὁποῖου οἱ Ὑγειονομικοὶ Σύλλογοι Χανίων δίδουν τὸ ἀποψινδὸν τιμητικὸν γεῦμα, ἀποχωρήσας τῆς Δημοσίας ὑπηρεσίας, ἔκαμε καὶ ἡμεῖς τοὺς συνεργάτας του νὰ δοκιμάσωμεν ἐκ βαθέων αὐτὰ τὰ συναισθήματα, συντροφεύοντα τὰ ἰδικά του.

Ἐτερμάτισε μίαν μακρὰν καὶ εὐδόκιμον, ἀληθῶς, ὑπηρεσιακὴν σταδιοδρομίαν, ἀφοῦ ἤσκησε καθ' ὅλην τὴν διαδρομὴν τῆς τὰ καθήκοντά του κατὰ τρόπον ἄψογον καὶ ὑπερόχως ὑποδειγματικόν. Ἄνθρωπος δραστήριος, ἐργατικός, μὲ πολυμερῆ ἐπιστημονικὴν καὶ ἐγκυκλοπαιδικὴν μόρφωσιν, πνεῦμα ὀργανωτικόν, νοῦς διαυγῆς καὶ κρυστάλλινος, πρακτικὸς καὶ ἀνεπιτήδευτος, διάνοια ὀξυτάτη, ἐστάθη πάντοτε εἰς τὸ ὕψος του καὶ ἀνεδείχθη ἀντάξιός τῆς ἀποστολῆς του. Ἀεικίνητος, δημιουργικὸς ἐγνώριζε καὶ νὰ καινοτομῇ καὶ νὰ ἐφαρμόζῃ τοὺς Νόμους καὶ νὰ ἐξυπηρετῇ τὴν Κοινωνίαν χωρὶς ποτὲ νὰ δειλιᾷ καὶ λιποψυχῇ. Ἡτύχησά ὡς στενὸς συνεργάτης του ἐπὶ μίαν τετραετίαν περίπου νὰ τὸν γνωρίσω ἐκ τοῦ πλησίον καὶ νὰ ἐκτιμῆσω τὸν χαρακτῆρα του καὶ τὴν ἀξίαν του ὡς ἀνωτέρου ὑπαλλήλου.

Ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν θὰ ἤμπορῇ κανεὶς νὰ διακρίνῃ τὴν σφραγίδα τῆς προσωπικότητός του εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ὑγειονομικῆς ἐμφανισέως τῆς Κρήτης καὶ ἰδιαίτερος τοῦ Νομοῦ Χανίων. Ὑπὸ τὴν ιδιότητά μου, τοῦ Ἀναπληρώτου τοῦ Νομάρχου Χανίων, παρακαλῶ ὅπως μοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ τὸν συγχαρῶ ἐκ βάθους καρδίας διὰ τὸ ἀξιοθαύμαστον δημιουργικὸν ἔργον ποὺ ἐγκαταλείπει εἰς τὸν τόπον του — εὐχυμον καρπὸν μακροῦ ὄντος μόχθου—καὶ νὰ τοῦ εὐχηθῶ πᾶσαν εὐτυχίαν εἰς τὸν ἰδιωτικὸν τοῦ πλέον βίον.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Κισσάμου καὶ Σελίνου κ. Εἰρηναῖος ἐχαιρέτῃσε τὸν τιμώμενον διὰ τῆς ἀκολούθου προπόσεως:

Κυρίαί καὶ Κύριοι,

Ἐἶμαι ἐξαιρετικὰ εὐτυχῆς ποὺ παρευρίσκομαι στὸν τιμητικὸ αὐτὸν δεῖπνο γιὰ ἓνα «ἐκλεκτὸν τέκνον», γιὰ ἓνα «ἐκλεκτὸ ἄνθρωπο» τῆς Ἐπισκοπικῆς μου περιφέρειας, τὸν κ. Εὐάγγελ. Παπαντωνάκη.

Οἱ Ὑγειονομικοὶ Σύλλογοι Χανίων τιμώντας τὸν ἐξαιρετὸ συνάδελφόν των, τιμοῦν βεβαίως καὶ τοῦς, ἑαυτοῦς των, διότι δεικνύουν ὅτι γνωρίζουν νὰ τιμοῦν καὶ τὴν Ἐπιστήμην καὶ τὴν ἀρετὴν ποὺ τόσον ἐκδηλα καὶ ἀρμονικὰ συνδυάζονται στὸ πρόσωπον τοῦ κ. Παπαντωνάκη.

Ὁ κ. Παπαντωνάκης μπορεῖ νὰ αἰσθάνεται αὐτὴ τὴν βραδυὰ πολὺ συγκινημένος καὶ πολὺ εὐτυχισμένος γιὰ τὴν τι-

μη πού του προσγίνεται. Κι' αυτό είναι καλό σημάδι για όλους μας πώς πέρα από τα χρήματα και από τα πάθη και πέρα από κάθε φιγούρα και επιφάνεια πού κινείται ή σημερινή ζωή, δέν πάψαμε και δέν ξεχάσαμε να τιμοῦμε τόν ἄνθρωπο μέ τήν ἀξία και τήν ἀρετή του.

Ὁ κ. Παπαντωνάκης ἀπέρχεται ἀπό τήν ὑπηρεσίαν του μέ μιὰ πλουσιωτάτη και γονιμωτάτη σταδιοδρομία, διότι ὅπως ἀνέπτυξαν οἱ προλαλήσαντες Ἴατροί, εἰς πολλά σημεῖα ὑπῆρξε μοναδικός και ἀπαράμιλλος εἰς τήν ὀργάνωσιν τῆς Ὑγειονομικῆς Ὑπηρεσίας και τήν καταπολέμησιν πολλῶν νόσων τοῦ τόπου μας και ἡ δημιουργική ἐργασία του ἔχει ἀναγνωρισθῆ και ἀπό ἰδικούς μας και ξένους ἐπιστήμονας. Ἀλλά ὁ κ. Παπαντωνάκης μαζί μέ τὸ ἐπιστημονικό και τὸ ὀργανωτικό του ἔργον μᾶς ἀφίνει και τὸ ἐξαιρετο παράδειγμά του.

Ὑπῆρξεν ἄριστος Ἴατρός ἀλλά συγχρόνως και ἐξαιρετος ἄνθρωπος. Ἄνθρωπος τῆς ἐπιστήμης και ἄνθρωπος τῆς ἀρετῆς. Καί αὐτό ἔχει ἰδιαιτέρη σημασία γιά τήν ἐποχή μας πού τῶσον χρειάζεται τόν ἀνθρωπισμόν.

Ὑπῆρχε και ὑπάρχει ἀκόμη μιὰ ἐσφαλμένη γνώμη πώς ἄλλο πρᾶγμα εἶναι ὁ ἐπιστήμων και ἄλλο πρᾶγμα εἶναι ὁ ἄνθρωπος. Ὅμως ἡ σημερινή ὀδυνηρή πείρα τοῦ κόσμου μᾶς δείχνει πώς ἡ πρόοδος και τῶν ἀτόμων και τῶν κοινωνιῶν πρέπει νά συντελεῖται μέ τόν ἀρμονικό συνδυασμό ἐπιστήμης και ἀρετῆς γιά γὰ εἶναι ἀληθινή πρόοδος και γιά νά ὀδηγοῦμεθα σέ ἀληθινὸ ἀνθρωπισμό.

Ὁ τιμώμενος Ἴατρός κ. Παπαντωνάκης ἀπό τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ὑπῆρξεν ἀνθρωπιστής και εὐεργέτης. Καί εἰς ἐκεῖνον μὲν εὐχόμεθα ἐπὶ τῇ ἀποχωρήσει του ἐκ τῆς ὑπηρεσίας «γόνιμο και εὐτυχισμένο και τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς αὐτοῦ» κατὰ τήν ἐκφραση τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὸν Ἴατρικὸν δὲ Σύλλογον τῆς πόλεως μας εὐχόμεθα νά περιλαμβάνη μέσα εἰς τοὺς κόλπους του πάντοτε παρόμοια ἐκλεκτὰ πρότυπα ἀρετῆς και ἐπιστήμης.

Μετὰ τὸν Θεοφιλέστατον ὁ Βουλευτῆς Χανίων κ. Πολ. Πολυχρονίδης ἤγειρε τήν ἀκόλουθον πρόποσιν :

Κυρῖαι και Κύριοι,

Ἐπιθυμῶ νά εὐχαριστήσω τοὺς Ὑγειονομικοὺς Συλλόγους Χανίων διὰ τήν πρόσκλησιν ὅπως παραστῶ εἰς τήν ἀ-

ποψινὴν σεμνὴν συγκέντρωσίν των, ἣ ὁποία σκοπεῖ νὰ τιμήσῃ τὸν ἀπ-ρχάμενον τῆς Δημοσίας ὑπηρεσίας Νομίατρον κ. Εὐάγγελον Παπαντωνάκη, διὰ τὸ πολύτιμον ἔργον τὸ ὁποῖον προσέφερον εἰς τὸν τομέα τῆς ὑγείας εἰς ὁλόκληρον τὴν Κρήτην. Ἡ ἀποψινὴ συγκέντρωσις ἀνταποκρίνεται πλήρως πρὸς τὸ κοινὸν αἶσθημα, τὸ ὁποῖον ἀναγνωρίζει καὶ ἐκτιμᾷ τὸ ἔργον τοῦτο. Ἡ ἐδῶ παρουσία μου δὲν μοι δημιουργεῖ μόνον χαρὰν, ἀλλὰ καὶ ἰκανοποίησιν, διότι βλέπω ἐκδηλουμένην τὴν ἀλάθαστον κοινὴν γνώμην ἐν τῇ ἀναγνωρίσει τοῦ ἔργου τοῦ Εὐαγγέλου Παπαντωνάκη. Καὶ ἡ τοιαύτη ἀναγνώρισις ἀποτελεῖ τὸν μεγαλύτερον τίτλον τιμῆς πρὸς τὸν Εὐάγγελον Παπαντωνάκη δι' ὅσα ἐν τῇ κρατικῇ ὑπηρεσίᾳ ἔπραξεν. Παράλληλα ὅμως δίδει μίαν οὐχὶ τιμητικὴν ἀπάντησιν πρὸς τὴν Πολιτείαν, ἣ ὁποία ὄχι μόνον εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας, παραλείπει τὸ ὀφειλόμενον χρέος τῆς πρὸς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι μὲ εὐσυνειδησίαν καὶ ἀποδοτικότητα τὴν ὑπηρετοῦν. Ὁ Εὐάγγελος Παπαντωνάκης δὲν εἶναι μόνον ἓνας διακεκριμένος ἐπιστήμων, ἀλλὰ καὶ ἓνας πολιτισμένος ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος μὲ τὰ ἐξαιρέτα αὐτὰ προσόντα πολλὰ προσέφερον εἰς τὸν ὑγειονομικὸν τομέα τῆς Κρήτης. Τὸ συντελεσθὲν ἔργον τοῦ ἀνέπτυξαν ἐν λεπτομερείᾳ οἱ προλαλήσαντες, πάντοτε δὲ θὰ ἐνθυμεῖται τοῦτο ὁ Κρητικὸς Λαός. Ὁ Εὐάγγελος Παπαντωνάκης ἐξέρχεται τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας νεώτατος καὶ πλήρης σφρίγγου. Οἱ συνάδελφοί του ἠθέλησαν τιμῶντες τὸ ἔργον τοῦ νὰ τὸν ἀποχαιρετήσουν λόγῳ τῆς ἐξόδου του ἐκ τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας. Θεωρῶ οὐχὶ ἐπιτυχῆ τὴν διατύπωσιν αὐτὴν τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ. Ἀπόψε πιστοποιοῦμεν τὴν κοινὴν γνώμην ἣ ὁποία δὲν ἀποχαιρετᾷ, ἀλλὰ σκοπεῖ νὰ τοῦ ἀπευθύνη θερμὰ καὶ ἐγκάρδια συγχαρητήρια διὰ τὸ ἀποδοτικὸν καὶ ἐπιτυχὲς ἔργον του ἐν τῇ δημοσίᾳ ὑπηρεσίᾳ, νὰ τοῦ εὐχηθῇ δὲ παρομοίας ἐπιτυχίας ἐν τῇ συνεχίσει τοῦ ἔργου του τὸ ὁποῖον μάλιστα ἀναμένει εὐρύτερον, ὡς ἐκ τῆς ἀποδεσμεύσεώς του ἐκ τῶν συγκεκριμένων ὑπηρεσιακῶν ἀρμοδιοτήτων του. Ἡ ἀρτία ἐπιστημονικὴ μόρφωσις τοῦ Εὐαγγέλου Παπαντωνάκη καὶ ἡ πολύτιμος πείρα ἐκ τῆς δημοσίας ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας του, τὸν καθιστοῦν σήμερον τὸ κατάλληλον πρόσωπον, πού θὰ ἠδύνατο ἐπαξίως ἀλλὰ καὶ ἐπιτυχῶς νὰ προσφέρῃ πολλὰ ἐν τῇ περαιτέρῳ προόδῳ τοῦ ὑγειονομικοῦ τομέως τῆς Χώρας

μας. Εύτυχής θά ἦτο ὁ τόπος μας ἐάν εἴς τὰς ἐπιτελικὰς θέσεις τῶν Ὑπουργείων ἐτοποθετοῦντο τὰ κατάλληλα πρόσωπα. Εὐχομαι νὰ δοθῇ ἡ εὐκαιρία ὅπως ἀνατεθῇ τοιαύτη ἐπιτελικὴ θέσις, ὡς ἡ θέσις τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Ὑπουργείου Ὑγιεινῆς, εἰς τὸν Εὐάγγελον Παπαντωνάκη, διὰ νὰ προσφέρῃ τὰς πολυτίμους ὑγειονομικὰς του ὑπηρεσίας εὐρύτερον εἰς τὴν Χώραν μας.

Εἰς τὸν ἐξαιρετικὸν ἐπιστήμονα καὶ ἄνθρωπον, τὸν Εὐάγγελον Παπαντωνάκη, εὐχομαι ὅπως μὲ τὴν αὐτὴν δραστηριότητα συνεχίσῃ προσφέρον τὰς ὑπηρεσίας του εἰς τὴν κοινωίαν.

Μετὰ τὸν κ. Πολυχρονίδην ὁ Ἀνώτερος Διοικητὴς Χωροφυλακῆς Κρήτης κ. Κ. Μήτσου εἶπεν τὰ ἀκόλουθα:

Θεοφιλέστατε, Κυρταὶ καὶ Κύριοι,

Εὐχαριστῶ τοὺς Ὑγειονομικοὺς Συλλόγους Χανίων, διότι μὲ ἐκάλεσαν ἐδῶ μὲ τὰ μέλη των νὰ ἀπευθύνω τὰ συγχαρητήριά μου πρὸς τὸν εὐδοκίμως τερματίσαντα τὸν Δημοσιούπαλληλικὸν βίον Ἰατρὸν κ. Παπαντωνάκη.

Ἡ Βασιλικὴ Χωροφυλακὴ Κρήτης θά ἐνθουμηταὶ πάντοτε μὲ ἰδιαιτέραν εὐγνωμοσύνην τὴν συμπάραστασιν Ὑμῶν κ. Παπαντωνάκη, ὅχι μόνον εἰς τὴν προσπάθειάν της νὰ ἀντεπεξέλθῃ ὡς Ἀστυνομία εἰς τὰς Ὑγειονομικὰς ἀπαιτήσεις τοῦ τόπου, ἀλλὰ καὶ εἰς εὐρύτερους τομεῖς τῆς ἀποστολῆς της.

Εἶμαι βέβαιος, φίλτατε κ. Δ)ντά, ὅτι ἀποχωρεῖτε ἐκ τῆς Δημοσιούπαλληλικῆς ζωῆς εὐτυχῆς. Εὐτυχῆς διότι ἡ θεία Πρόνοια Σᾶς ἐβοήθησεν ὥστε νὰ ἐπιτελέσητε ἀκέραιον τὸ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκόν σας.

Γνωρίζετε κ. Παπαντωνάκη ὅτι, ἡ Βασιλικὴ Χωροφυλακὴ, ἡ ὁποία ἐκτιμᾷ ἰδιαιτέτως τὰς ἠθικὰς ἀξίας ἀπὸ πολλοῦ σας κατέταξε μεταξὺ τῶν πλέον πολυτίμων φίλων της. Ἦθελα τὰ πιστεύετε ὅτι καὶ ἐφεξῆς θά θεωρῇ ὡς εὐτυχεῖς συμπτώσεις τὰ περιπτώσεις ἐκείνας, κατὰ τὰς ὁποίας θά εὕρισκῃ τὴν εὐκαιρίαν νὰ σᾶς ἐκδηλώνῃ τὴν ἀγάπην της, τὴν στοργὴν της.

Ἐκ φόβου μήπως προσκρούσω εἰς τὴν ἐγνωσμένην μετριοφροσύνην Ὑμῶν δὲν θά μνημονεύσω τὰ περιστατικὰ ἐκεῖνα διὰ τὰ ὁποῖα ἀπεσπᾶσατε τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἀπεριόριστον ἐκτίμησιν τῆς Χωροφυλακῆς.

"Αλλωστε υπάρχει δι' ούτέ, αρμοδιώτερος έμοϋ: Είναι ή Ιστορία της Χωροφυλακής Κρήτης, ή οποία ανεξαρτήτως κλάδου, τας ήθικας αξίας, τούς Πρίγκηπας έκ της Δημοσιού-παλληλικής τάξεως, ως είσθε ήμεϊς, αγαπητέ φίλε, τούς πα-ρουσιάζει εις τας σελίδας της και τούς παραδίδει εις τά όργανά της και τόν Λαόν μας ως παράδειγμα προς μίμησιν.

Έγείρων τό κύπελλον πίνω εις υγείαν τών έκλεκτών συνδαιτημόνων μας και εύχομαί πάν ό,τι ποθείτε εις τόν Ιδιω-τικόν βίον, αγαπητέ κ. Παπαντωνάκη.

Τέλος ό δημοσιογράφος κ. Άντ. Σταυριανουδάκης ειπε τά εξής:

Εύχαριστώ θερμώς τούς 'Υγειονομικούς Συλλόγους Χα-νίων, οι όποιοι ειχον την καλωσύνην νά με προσκαλέσουν εις την άποψινήν έκλεκτήν έπιστημονικήν συγκέντρώσιν εις την όποιαν μετέχουν οι φίλοι 'Ιατροί, 'Οδοντίατροι και Φαρμα-μοποιοί της πόλεως μας μετά τών συζύγων και θυγατέρων των.

Με ιδιαίτεραν χαράν πήρα την πρόσκλησίν σας και με πολλήν εύχαρίστησιν ήλθα έδώ γιατί είχα ύπ' όψιν μου ότι ή συγκέντρωσις έγένετο πρός τιμήν του αγαπητού συνεπαρχιώ-του μου και έκλεκτου έπίσημόνός Δος Εύαγγέλου Παπαντω-νάκη Νομιάτρου Χανίων, επί τή άποχωρήσει του έκ της δημο-σίας ύπηρεσίας.

Έγώ δέν θά άσχοληθώ με την έπιστημονικήν κατάρτι-σιν, την ύπηρεσιακήν δραστηριότητα και άπόδοσιν του τιμωμέ-νου, που άνετύχη τόσον ευγλώττως άπό τούς προλαλή-σαντας, θά προσθέσω μόνον τά εξής:

Με τόν κ. Παπαντωνάκην συνειργάσθη επί 20ετίαν και πλέον λόγω της έν τή 'Αστυνομία θέσεως μου και δι' αυτό γνωρίζω ότι ούτος επέδειξε έξαιρετικήν δραστηριότητα και ζήλον πρωτοφανή έν τή έκτελέσει τών καθηκόντων του, πρός καταπολέμησιν τών διαφόρων νόσων και την άρτίαν όργάνω-σιν και λειτουργίαν τών υγειονομικών ύπηρεσιών και 'Ιδρυμά-των. Γνωρίζω επίσης ότι κατά την διάρκειαν της έπαράτου Γερμανικής κατοχής έπεδειξατο έξαιρετόν πατριωτικήν δρασιν, πολλές φορές έβαλε τό κεφάλι του στό ντορβά, διότι ένφ έπερ-νε φάρμακα και άλλο υγειονομικόν ύλικόν άπό τούς Γερμανούς διά τόν πληθυσμόν τά έστειλε εις τας άντ χρτικας ομάδας, λό-

γφ τῆς δράσεώς του δὲ αὐτῆς συνελήφθη ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς ἐνεκλε'σθη εἰς τὰ κελλῖα τῶν μελλοθανάτων τῆς Ἀγυῖας καὶ ἐκινδύνευσεν νὰ ἐκτελεσθῇ.

Τελευταῖον εὐχομαί εἰς τὸν κ. Παπαντωνάκην κάθε εὐτυχίαν εἰς τὸν ἰδιωτικόν του βίον.

Τελευταῖος καὶ ἐν καταφανῇ συγκινήσει λαβὼν τὸν λόγον ὁ τιμώμενος κ. Εὐάγ. Παπαντωνάκης εἶπε τὰ ἑξῆς :

Ἄγαπητοὶ μου φίλοι,

Εὐχαριστῶ θερμῶς τοὺς ἀγαπητοὺς συναδέλφους καὶ συνεργάτας μου, οἵτινες εἶχον τὴν εὐγενῆ καλωσύνη νὰ ὀργανώσουν τὴν ἀποψινὴν συγκέντρωσιν ἐπὶ τῇ ἀποχωρήσει μου ἐκ τῆς ὑπηρεσίας, καὶ τὴν μεγάλην τιμὴν ποὺ μοῦ κάμνουν νὰ μοῦ χαρίσουν μιὰ ἀλησμόνητη βραδυά.

Εὐχαριστῶ ἐπίσης τὰς Ἀρχὰς ἐγκαρδίως, ποὺ ἐτίμησαν διὰ τῆς παρουσίας των τὴν συγκέντρωσιν αὐτὴν ἢ ὁποῖα θὰ παραμείνῃ ἀλησμόνητος εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ζωῆς μου. Ἐπίσης εὐχαριστῶ θερμώτατα τοὺς προλαλήσαντας διὰ τὰ εὐγενικά καὶ καλὰ των λόγια.

Ἄθελα μὲ φέρνει ἀπόψε ἡ σκέψις, ἀγαπητοὶ μου φίλοι, μερικὰς δεκαετηρίδας πίσω καὶ συγκεκριμένως ἓνα πρωῖνὸ τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1911, ὅτε ἐπιβιβαζόμεν τοῦ ἀτμοπλοίου τοῦ Αὐστριακοῦ Λόυδ καὶ ἀνεχώρουν διὰ τὴν Εὐρώπην πρὸς ἀνωτέραν Πανεπιστημιακὴν μόρφωσιν. Τὰ δεκαοκτῶ νεανικά μου χρόνια, ἐσυνώδευον πλὴν τῶν γνώσεων ποὺ μοῦ εἶχον μεταδώσει σοφοὶ Καθηγηταὶ καὶ Διδάσκαλοι, αἱ εὐχαὶ τῶν ἀγαθῶν χωρικῶν γονέων μου, μαζὺ καὶ ἡ ἀκράδαντος θέλησις, ὁ νεανικὸς ἐνθουσιασμὸς καὶ ἡ πίστις καὶ ἐλπίς πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν νεανικῶν μου ὀνειρῶν.

Ἐνα αἴσθημα χαρᾶς καὶ λύπης συνάμα μὲ κατεῖχεν ὅταν ἀπεχαιρέτων συγγενεῖς καὶ φίλους καὶ τὸν τόπον εἰς τὸν ὁποῖον εἶδα τὸ πρῶτον τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, χαρᾶς διότι θὰ ἄρχιζα μιαν νέαν ζωὴν, ἀλλοίαν ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὁποῖαν ἔως τότε εἶχα ζήσει.

Ὁ δρόμος μου μὲ ἔφερεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς περὶωνύμου τότε Δυναδικῆς Μοναρχίας, τὴν Βιέννην. Διακαῆς πόθος τοῦ ἀειμνήστου ἀδελφοῦ μου, ὅστις μὲ ἔπερνε μαζὺ του

καὶ ὁ ὁποῖος διέμενε τότε ἐκεῖ, ἦτο νὰ σπουδάσω τὴν ἱατρικὴν Ἐπιστήμην κοντὰ εἰς τοὺς περιφήμους Διδασκάλους Τάντλερ, Μπίλροτ, Ἀιζελσμπεργκ, Ἀντλερ, Φούξ, Φίνγκερ, Βέρτχάϊμ, Βάγκνερ—Γιάουρεγκ, Φρόϊντ κ.λ.π. διάττοντας ἐπιστημονικοὺς ἀστέρας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Δὲν εἶχα ὁμῶς κλίσην πρὸς τὴν ἱατρικὴν καὶ ἐδέησαν παρεμβάσεις καὶ παραινέσεις φίλων καὶ λίαν ἀγαπητῶν προσώπων, μεγαξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ σεβαστὸς Ἀκαδημαϊκὸς καὶ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βερολίνου κ. Ἰ. Καλιτσουνάκις, διὰ νὰ μὲ πείσουν ὅπως ἀκολουθήσω τὰς συμβουλὰς καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἀδελφοῦ μου.

Ἐνεγράφην εἰς τὴν Ἱατρικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης καὶ βραδύτερον ἡ γραφικὴ πρωτεύουσα τοῦ Τυρόλου Ἰνσμπρουκ, μὲ τὸ παλαιὸν τῆς ὀνομαστὸν Πανεπιστήμιον μὲ ἐτράβηξεν κοντὰ τῆς.

Ἐπέρασα χρόνια σκληρῶν κόπων καὶ ἀγῶνων, ἐργασίας ἐντατικῆς ἀναμίκτου μὲ χαρὰς καὶ λύπας, μὲ ἀπογοητεύσεις καὶ συγκινήσεις (γνωστὰ ἄλλωστε εἰς κάθε φοιτητὴν) ἕως ὅτου κατώρθωσα, ὑπερπηδῶντας ὅλα τὰ ἐμπόδια, νὰ φθάσω εἰς τὸ τέρμα καὶ νὰ ἀποκτήσω, ὄχι πλέον τὸ τεμάχιον τοῦ χάρτου μὲ τίτλους καὶ σφραγίδας, ποῦ λέγεται Πτυχίον, ἀλλὰ κυρίως τὰς γνώσεις ἐκείνας αἱ ὁποῖαι μοῦ ἦσαν ἀπαραίτητοι διὰ τὸν ἀγῶνα, τὸν ὠραῖον ἀγῶνα εἰς τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ἀποδυθῶ καὶ τὸν ὁποῖον ἡ θεία Ἐπιστήμη τὴν ὁποῖαν ἐξέλεξα νὰ ὑπηρετήσω, μοῦ ἐπέβαλλεν: Τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ θανάτου καὶ τοῦ πόνου, τὸν ἀγῶνα συμπαραστάσεως καὶ βοηθείας εἰς τοὺς πάσχοντας συνανθρώπους μου, τὴν πιστὴν καὶ κατὰ γράμμα ἐκτέλεσιν τοῦ ὅρκου τὸν ὁποῖον ἔδωσα εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι μὲ ἔκριναν ἄξιον τοῦ τίτλου τοῦ ἱατροῦ.

Καὶ ἔτσι πάλιν μίαν ὠραίαν ἀνοιξιὰτικὴν ἡλιόλουστον πρωΐαν τοῦ 1923, ἀπεβιβαζόμεν τοῦ ἀτμοπλοίου τῆς Ἰδίας Ἐταιρείας Λόυδ καὶ ἐπατοῦσα τὰ ἅγια χῶματα τῆς ἀγαπημένης μου γεννέτειρας Γῆς.

Ἡ ἄσκησις τῆς ἱατρικῆς, τῆς θείας πράγματι τοῦ Ἀσκληπιοῦ τέχνης, δὲν εἶναι οὔτε εὐχερῆς, οὔτε ἄμοιρος συγκινήσεων, εὐθυνῶν καὶ πρὸ παντὸς ὁμῶς ὑποχρεώσεων ἔναντι Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Ὁ ἱατρός, ὁ πραγματικὸς ἱατρός, ὁ ὁποῖος ἔχει πλήρη ἐπίγνωσιν τῶν ὑποχρεώσεων του ἀπέναντι τοῦ ἀσθενοῦς τὸν ὁποῖον καλεῖται νὰ ἐξετάσῃ καὶ θεραπεύσῃ, τὸν

ὁποῖον καλεῖται νὰ παρηγορήσῃ καὶ νὰ τοῦ δώσῃ θάρρος καὶ ἐλπίδα, δὲν εἶναι τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἕνας συνήθης ἄνθρωπος. Εἶναι κάτι ποῦ δὲν περιγράφεται. Εἶναι πράγματι ἰσόθεος, ὅπως τὸν ἀπεκάλουν οἱ ἀρχαῖοι μας πρόγονοι. Δὲν καλεῖται μόνον νὰ θεραπεύσῃ τὸ πάσχον σῶμα, τὸν ἀσθενῆ ὀργανισμόν, ἀλλὰ συνάμα καὶ τὸν ψυχικῶς πάσχοντα ἀσθενῆ. Μοῦ μένουν ἀλησμόνητα τὰ λόγια ποῦ μοῦ ἀπέτεινεν ἕνας σοφὸς Καθηγητὴς μου, ὁ διάσημος χειρουργὸς φὸν Χάμπερερ, ὅταν τὸν ἀπεχαιρέτου: «Ἄγαπητέ μου Παπαντωνάκη, μοῦ ἔλεγεν, τώρα ποῦ θὰ πᾶς στὸν τόπο σου νὰ ἐξασκήσῃς τὴν Ἱατρικὴν νὰ μὴ κυττάζῃς νὰ θεραπεύσῃς μόνον τὸν σωματικῶς πάσχοντα ἀσθενῆ σου, ἀλλὰ συνάμα καὶ τὸν ψυχικῶς πάσχοντα ἀσθενῆ. Τότε θὰ εἶσαι καλὸς γιατρός».

Πρὶν ἀρχίσω νὰ ἐργάζωμαι ὡς Ἱατρός ἔπρεπε νὰ δώσω ἐξετάσεις εἰς Ἀθήνας πρὸς ἀναγνώρισιν τοῦ διπλώματός μου. Ὁ ἀειμνήστος Καθηγητὴς Μπέσης, ὅστις τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐξετέλει καὶ καθήκοντα Γενικοῦ Διευθυντοῦ Ὑγιεινῆς εἰς τὸ ἀρτισύστατον τότε Ὑπουργεῖον Ὑγιεινῆς καὶ Κοινωνικῆς Προνοίας, μοῦ ὑπέδειξεν νὰ ἀναλάβω τὴν ὑγειονομικὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Νομοῦ Χανίων, ἡ ὁποία ἦτο τότε κενὴ κατόπιν τῆς μεταθέσεως εἰς Πειραιᾶ τοῦ ἀειμνήστου συναδέλφου κ. Παγώνη. Ὁμολογῶ ὅτι δὲν μὲ ἐνεθουσίασεν ἡ πρότασις αὕτη τοῦ κ. Μπέση διὰ τὸν λόγον ὅτι πρόγραμμα καὶ σκοπὸς μου ἦτο ἡ ἐξασκήσις τῆς Ἱατρικῆς καὶ ὄχι ἡ ὑπαλληλοποίησις μου. Μὲ ἔπεισεν ὅμως λέγοντάς μοι ὅτι «θὰ μπορῆς σὺν τῇ ἐνασκήσει τῆς Ἱατρικῆς νὰ ὀργανώσῃς τὴν ὑγειονομικὴν ὑπηρεσίαν, ἣτ εἰς τὴν ὥρην εἶναι ἀρτισύστατος, ἡμεῖς θέλουμε νέους μορφωμένους ἐπιστήμονας διὰ νὰ βοηθήσουν τὸ Κράτος εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν του». Καὶ ἐδέχθην ἐν τέλει παρὰ τοὺς ἐνδοιασμοὺς καὶ φόβους μου.

Σὺν τῇ ἐνασκήσει τοῦ Ἱατρικοῦ ἐπαγγέλματος, τὸ ὁποῖον τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο λίαν κοπιῶδες, διότι οὔτε πολλοὶ Ἱατροὶ ὑπῆρχον, ὅπως σήμερον, οὔτε Κρατικὰ Ἱατρεῖα, οὔτε Ι.Κ.Α., οὔτε Ἰδιωτικὰ Κλινικὰ, ἄρχισε νὰ μὲ ἀπασχολῇ καὶ ἡ ὀργάνωσις μιᾶς Κρατικῆς Ὑγειονομικῆς Ὑπηρεσίας. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὸ μόνον Ὑγειονομικὸν Ἰδρυμα ποῦ ἐλειτούργει εἰς τὰ Χανιά ἦτο τὸ **Δημοτικὸν Νοσοκομεῖον Χανίων** καὶ τὸ **Ἄσυλον Φρενοβλαβῶν Σούδας**. Τὸ πρῶτον, διευθυνόμενον

ἀπὸ ἀλτρούιστάς καὶ ἀρίστους ἐπιστήμονας διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, τοὺς Τζώρτζην Παπαδάκην, Κοντολέοντα, Κατζουράκην, Καλεμικιέρην, Γεωργιλᾶν, προσέφερον πραγματικά ἀνετιμήτους ὑπηρεσίας εἰς τοὺς πάσχοντας. Τὸ ἕτερον Ἴδρυμα, τὸ Ἄσυλον Φρενοβλαβῶν Σούδας, ἔργον ἀλτρούιστῶν Κυριῶν καὶ Δεσποινίδων, τῇ συμπαραστάσει καὶ τοῦ Κράτους, ἀπετέλει μόνον ἓνα πραγματικὸν ἄσυλον ψυχοπαθῶν. **Λαϊκὸν Ἱατρεῖον—Φαρμακεῖον** εἰς τὸ ὁποῖον νὰ εὕρισκον ἰατροφαρμακευτικὴν περίθαλψιν οἱ ἄποροι ἀσθενεῖς, δὲν ὑπῆρχεν. **Φθισιατρεῖον** διὰ τὴν νοσηλείαν καὶ ἀπομόνωσιν τῶν τόσων φυματικῶν τοὺς ὁποίους πρὸς μεγίστην κατάπληξίν μου ἐξήταξα, δὲν ὑπῆρχε. **Πραγματικὴ καταπολέμησις** τῶν διαφόρων μολυσματικῶν νοσημάτων καὶ μέριμνα διὰ τὴν πρόληψιν αὐτῶν δὲν ὑφίστατο. **Στατιστικὴ ὑπηρεσία γεννήσεων** καὶ θανάτων καὶ αἰτιῶν θανάτων δὲν ὑπῆρχε. Ἴδου ἓν πεδῖον δράσεως πὸ ἠνοίγετο μπροστά μου ὡς προΐσταμένου μιᾶς νεοπαγοῦς ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας. Ἄλλὰ πόσον δέος καὶ τρόμος μὲ κατελάμβανεν ἀναλογιζόμενος τὸ μέγεθος τῆς ἐργασίας καὶ τὰς δυσκολίας καὶ κόπους τοὺς ὁποίους θὰ ἀντιμετώπιζα. Ἄνεφερα τὰς ἀνωτέρω ἀπόψεις μου καὶ σκέψεις, εἰς τὸν διαδεχθέντα τὸν Καθηγητὴν κ. Μπένσην Γενικὸν Διευθυντὴν Ἑγχειρήσεως τοῦ Ἑπιχειρήματος, διακεκριμένον ἐπιστήμονα καὶ ρηξικέλευθον καὶ δυναμικὸν ἰατρὸν κ. Φ. Κοπανάρην. Οὗτος μὲ ἐνεθάρρυνε καὶ μοῦ ὑπέδειξεν νὰ προχωρήσω ἀνευ δισταγμῶν καὶ ἐνδοιασμῶν καὶ θὰ μὲ ἐνίσχυεν εἰς τὰς προσπάθειάς μου. Ἀπεδύθην εἰς ἓνα ἀγῶνα ὁμολογουμένως δυσχερῆ. Ἄλλὰ ἀκριβῶς οἱ ἀγῶνες, οἱ κόποι καὶ αἱ δυσχέρειαι ἐνδυναμώνουν κάθε ἀγωνιστὴν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ.

Κατ' ἀρχὰς ὀργάνωσα καὶ ἔθεσα εἰς λειτουργίαν ἓνα Λαϊκὸν Ἱατρεῖον—Φαρμακεῖον, τὸ ὁποῖον ἐγκατέστησα εἰς τὸ ἐπὶ τούτῳ εἰδικῶς ἀνεγερθὲν παρὰ τοῦ ἀειμνήστου Κορκιδᾶ παραπλεύρως τοῦ Νοσοκομείου οἴκημα, προσλαβὼν ἰατροὺς Φαρμακοποιὸν καὶ Νοσοκόμους, οἵτινες μετὰ ἐνθουσιασμοῦ καὶ ζήλου προσέφερον τὰς ὑπηρεσίας τῶν εἰς τοὺς προσερχομένους ἀσθενεῖς.

Πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος τῆς φυματιώσεως, ἐνοικιάσθη ἓν οἶκημα εἰς τὸν Καψαλῶνα, ἐξωθὴ τῆς πόλεως, τὸ ὁποῖον ἀφοῦ ἐβελτιώθη κτιριακῶς, ἐξωπλίσθη διὰ τῶν ἀναγ-

καίων επίπλων καὶ νοσοκομειακοῦ ὕλικου καὶ ἤρξατο λειτουργοῦν ὡς Φθισιαρεῖον Χανίων, παρέχον ἄσυλον καὶ τὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δυνατὴν ἐπιστημονικὴν ἀρωγὴν εἰς τοὺς ἀπόρους ἀσθενεῖς οἵτινες τὸ κατέκλυζον. Ἡ ἀξία ὁμῶς καὶ σπουδαιότης τῆς ἰδρύσεως καὶ λειτουργίας τοῦ Ἰδρύματος τούτου ἦτο κυρίως τὸ ὅτι ἐτέθησαν αἱ βάσεις καὶ προϋποθέσεις μελλοντικῆς ἀνεγέρσεως ἑνὸς νέου μεγάλου καὶ συγχρονισμένου Φθισιατρείου ποῦ νὰ μποροῦσε νὰ ἐξυπηρετῇ ἀπὸ πάσης πλευρᾶς τοὺς δυστυχισμένους ἀσθενεῖς. Καὶ δὲν ἐβράδυνεν τὸ δειρὸν νὰ γίνῃ πραγματικότης. Χάρις εἰς τὰ ἀλτροῦστικά αἰσθήματα καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν μὲ τὸν ὁποῖον περιέβαλλεν τὴν ἰδέαν μου αὐτὴν ἕνας παλαιὸς ἀγωνιστὴς καὶ ἀκραιφνῆς πατριώτης καὶ φιλοπρόοδος, ὁ Κωνσταντῖνος Φούμης, συνεπικουρούμενος καὶ ἀπὸ ἄλλους προοδευτικοὺς συμπολίτας καὶ συνεργάτας ἐτέθησαν αἱ βάσεις ἀνεγέρσεως παρὰ τὸν Ἅγιον Ἰωάννην Χανίων τοῦ νέου Νοσοκομείου—Σανατορίου Χανίων. Πόσους κόπους καὶ δυσκολίας καὶ ἀπειλὰς ἀκόμη ἐκ μέρους τῶν κατοίκων τῆς συνοικίας ἀντιμετωπίσαμεν, μόνον ἐγὼ καὶ ὁ ἀείμνηστος Κωνσταντῖνος Φούμης γνωρίζομεν. Παρ' ὅλα ταῦτα ὁμῶς ὕστερα ἀπὸ μερικὰ χρόνια ἐγκαινιάσαμε τὸ σύγχρονον διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὠραῖον Νοσοκομεῖον—Σανατόριον, τὸ ὁποῖον ἤρχετο νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν ταπεινὸν ἀλλὰ ἱστορικὸν Καψαλῶνα. Χάρις εἰς τοὺς ἐπιστήμονας ἀξίας καὶ περιωπῆς, οἵτινες ἀνέλαβον τὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τοῦ λαμπροῦ τούτου Ἰδρύματος, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐξέχουσιν κατέλαβε θέσιν ὁ ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ νῦν ἀκόμη Διευθυντὴς του κ. Τσουρῆς, τὸ Νοσοκομεῖον τοῦτο κατέστη ὑποδειγματικὸν ἀπὸ πάσης πλευρᾶς καὶ ἐφάρμιλλον πρὸς ξένα τοιαῦτα. Ἐνὰ δειρὸν μου εἶχε ἐκπληρωθῆ.

Ἄλλὰ καὶ τὸ Ἄσυλον Φρενοβλαβῶν Σούδας «οὐκ ἦα με καθεῦδειν». Οἱ δυστυχισμένοι τρόφιμοί του μόνον ἄσυλον, ἀπομόνωσιν καὶ στέγην εὔρισκον εἰς τὸ κτιριακὸν συγκρότημα τοῦ ἄλλοτε Τουρκικοῦ Ναυστάθμου, ὅπου ἦτο ἐγκατεστημένον. Ὁργανώθη καὶ αὐτὸ καὶ διὰ Νόμου ἤρχισε νὰ λειτουργῇ ὡς Δημόσιον Ψυχιατρεῖον Χανίων, μεταστεγασθὲν εἰς τὸ ἀνεγερθὲν νέον οἶκμά του ἐν Σούδα, ἐξυπηρετοῦν κατὰ τὸν καλύτερον δυνατὸν τρόπον τοὺς ἀσθενεῖς του.

Ἡ ὀργάνωσις καὶ λειτουργία ἐνὸς πρωτοτύπου Ὑγειονομικοῦ Κέντρου καὶ ἡ ἐπὶ συγχρόνων ἐπιστημονικῶν βάσεων ὀργάνωσις καὶ λειτουργία τῆς Ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας τῆ ὑποδείξει τῶν κατὰ τὸ ἔτος 1928 μετακληθέντων ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ ἀειμνήστου Βενιζέλου ξένων ὑγειονολόγων, μὲ εὖ-ρεν ἐνθουσιώδη θιασώτην καὶ ἄνευ δισταγμοῦ προήλθον τότε εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ ἐγκαταλείψω τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἱατρικοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τὴν ἰδιωτικὴν μου πελατεῖαν (παρὰ τὰ μεγάλα οἰκονομικά μου ὠφέλη ἅτινα θὰ ἀπληρόπου) καὶ νὰ ἀφοσιωθῶ πλέον ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ὀργάνωσιν τοῦ Ὑγειονομικοῦ Κέντρου καὶ τῆς Κρατικῆς Ὑγειονομικῆς Ὑπηρεσίας. Παρὰ τὰς ἀντιξοότητας καὶ δυσκολίας τὰς ὁποίας συνήντησα, τὰς πικρίας καὶ ἀπογοητεύσεις τὰς ὁποίας ἐδοκίμασα, δὲν ἐλιποψύχισα καὶ δὲν ἀπεγοητεύθην. Κατῶρθωσα νὰ φέρω εἰς πέρας τὸ ἔργον μου. Αἱ ἐπιστημονικαὶ ἐργασίαι καὶ ἔρευναι, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο ὑπὸ ἡμετέρων καὶ ξένων διεθνοῦς φήμης καθηγητῶν καὶ ἐπιστημόνων εἰς τὸ Ὑγειονομικὸν Κέντρον Χανίων, δημοσιευθεῖσαι εἰς τὸν διεθνή ἐπιστημονικὸν τύπον, κατέστησαν τοῦτο γνωστὸν καὶ πέραν τῶν ὁρίων τῆς Χώρας μας, αἱ δὲ τόσον κολακευτικῶς ἀναγραφεῖσαι γινώμαι καὶ περιτηρήσεις τῶν ξένων τούτων ἐπιστημόνων, ἐπὶ τῆς συμβολῆς καὶ μεγάλης ἀξίας τούτου διὰ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ὑγείαν τοῦ λαοῦ, ὑπῆρξαν δι' ἐμὲ ἡ ἐπιβράβευσις τῶν προσπαθειῶν καὶ κόπων καὶ τοῦ ἀγῶνος εἰς τὸν ὁποῖον εἶχον ἀποδυθῆ.

Ἡ ὀργάνωσις ἐξ ἄλλου τοῦ Παραρτήματος τοῦ Π.Ι.Κ. Π.Α. Χανίων τῆ συνεργασίᾳ ἀλτροῦιστῶν συμπολιτῶν Κυριῶν καὶ Δεσποινίδων μὲ τὰ Ἱατρεῖα του, τὰς Παιδικὰς Κατασκηνώσεις καὶ τὰ Λαϊκὰ Συσσίτια, καθὼς ἐπίσης τοῦ Τμήματος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ τῆ συνεργασίᾳ ὡσούτως πολυτίμων συνεργατῶν καὶ συνεργατίδων συμπολιτῶν μας, διὰ τῆς ἔργων ὡσεὶ Σώματος Ἐθελοντῶν Ἀδελφῶν Νοσοκόμων καὶ διὰ τῆς ἰδρύσεως καὶ λειτουργίας Αἱμοδοτικῶν Σταθμῶν, οὐκ ὀλίγον μὲ ἀπασχόλησαν καὶ νομίζω ὅτι δικαιοῦμαι ταπεινῶς νὰ ὑπερηφανεύωμαι καὶ δι' αὐτά.

Ἄλλὰ οἱ ἀγῶνες καὶ αἱ προσπάθειαι μου δὲν ἐπεριορίσθησαν μόνον εἰς τὰ στενὰ ὅρια τοῦ Νομοῦ Χανίων καὶ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ὑγειονομικοῦ Κέντρου Χανίων. Ὡς Διευθυντῆς Ὑγεινῆς τῆς Γενικῆς Διοικήσεως Κρήτης καὶ τελευταίως τῆς

12ης Ὑγειονομικῆς Περιφερείας Κρήτης, δὲν ἐφέισθην κόπων πνευματικῶν καὶ σωματικῶν διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῶν Νοσοκομείων, Κοινοτικῶν Ὑγειονομικῶν Σταθμῶν καὶ Ἀγροτικῶν Ἰατρείων τῆς Νήσου.

Ἡ καταπολέμησις τῆς ἐλονοσίας καὶ ἡ παντελῆς ἐξαφάνισις ταύτης ἐκ τῆς Νήσου, ἀνεγνωρίσθη ὄχι μόνον παρὰ τῶν ἡμετέρων ἀλλὰ καὶ παρὰ ξένων διεθνῶς φήμης εἰδικῶν ἐπιστημόνων ὡς πρότυπος καὶ ὑποδειγματικὴ. Τοῦτο αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῆ καὶ διὰ τὸ Κάλα—Ἀζάρ τὸ Φῶμα τῆς Ἀνατολῆς κοινῶς «Χανιώτικο» καὶ ἄλλας παρασιτικὰς νόσους.

Δὲν θέλω νὰ ἐπεκταθῶ εἰς τὰ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ τελευταίου πολέμου καὶ τῆς σκληρᾶς κατοχῆς προσπαθείας μου ὑπὲρ τῆς ὑγείας τοῦ Λαοῦ καὶ τῆς παντοειδοῦς ἀρωγῆς τῶν πασχόντων συνανθρώπων μου. Ὅλοι γνωρίζουν τί ἐπίτελεσεν καὶ τί προσέφερεν εἰς τὸν πάσχοντα πληθυσμὸν τὸ Ὑγειονομικὸν Κέντρον Χανίων.

Ὁ ἀγὼν τὸν ὁποῖον εἶχον ἀναλάβει καὶ ὁ δρόμος τὸν ὁποῖον εἶχον νὰ βαδίσω διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἀποστολῆς μου δὲν ἦτο ὀμαλὸς καὶ ἄνευ ἐμποδίων. Ἦτο ἀνηφορικὸς κοῖ δύσβατος. Οὐχ ἦττον κατορθώσαμεν παρ' ὄλας τὰς ἀντιξοότητας καὶ ἐμπόδια χάρις εἰς τὴν βοήθειαν καὶ πολῦτιμον ἀρωγὴν ἀριστῶν συναδέλφων καὶ συνεργατῶν νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου. Καὶ αὕτη εἶναι ἡ μόνη μας ἱκανοποίησις.

Σᾶς ἐκούρασα, ἀγαπητοὶ μου φίλοι, μὲ τὴν σύντομον ἐξιστόρησιν μιᾶς σταδιοδρομίας 35 ὀλοκλήρων χρόνων. Οἱ ἄνθρωποι ἔρχονται καὶ παρέρχονται. Ὅμως ὁ καθένας εἰς τὸν κύκλον του καὶ ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνάμεών του ἔχει νὰ ἐπιτελέσῃ ἓνα καθῆκον καὶ μίαν ἀποστολὴν. Εὐτυχῆς ἐκεῖνος ὅστις θὰ δυνηθῆ νὰ ἀνταποκριθῆ εἰς τὸν προορισμὸν του αὐτόν.

